

ACADEMIA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ „GHEORGHE DIMA” CLUJ-NAPOCA
ȘCOALA DOCTORALĂ „SIGISMUND TODUȚĂ”

Rezumatul tezei de doctorat

*Cantata în creația compozitorilor clujeni
din a doua jumătate a secolului al XX-lea*

doctorand: Demian (căs. Păcurar) Alexandra-Livia

coordonator științific: Prof. univ. dr. Pușcaș Pavel

Teza de doctorat, având ca titlu *Cantata în creația compozitorilor clujeni din a doua jumătate a secolului al XX-lea*, este rezultatul unei ample cercetări muzicologice, care a pornit de la dorința de a cunoaște și de a pătrunde mai adânc în universul muzicii vocal-instrumentale scrise de compozitorii școlii clujene. Demersul științific dorește să clarifice unele aspecte cu privire la genul de cantată și totodată să promoveze creația vocal-instrumentală a școlii de compoziție clujene.

Lucrarea este structurată în trei capitole.

Primul capitol al lucrării, intitulat *Genul de cantată – aspecte istorice și teoretice*, tratează evoluția genului de cantată de-a lungul timpului, de la apariție (începutul secolului al XVII-lea) și până în secolul al XX-lea. Astfel, una dintre metodele de cercetare pe care le-am folosit este metoda istorică. Aceasta ne-a permis studierea apariției, formării și dezvoltării genului de cantată într-o ordine cronologică. Prin intermediul surselor bibliografice, în special al dicționarelor și al lexicoanelor de specialitate, am încercat să realizăm o retrospectivă a genului de cantată. Am pornit din spațiul european, din epoca Barocului muzical și am urmărit drumul parcurs de cantată și în celelalte epoci stilistice (în Clasicism, în Romantism, în Postromantism și în secolul al XX-lea).

În demersul nostru științific, ne-am oprit mai întâi asupra termenului de *cantată*, a etimologiei lui și a termenilor înrudiți, derivați din acesta. În continuare, am urmărit atât evoluția cantatei din punct de vedere istoric, cât și unele aspecte legate de gen: tipologie, formă, text poetic,

influența altor genuri, apariția unor noi tipuri. Definierea unui termen este absolut necesară în procesul cunoașterii, fiind o încercare de a oferi o explicație cât mai clară a unui concept. Astfel, am avut în vedere definiția cantatei în diferitele surse bibliografice consultate. Muzica barocă gravitează în jurul unor genuri fundamentale și anume, cantata și oratoriul. Adeseori cele două genuri se confundă între ele, motiv pentru care am evidențiat caracteristicile și particularitățile fiecăruia dintre cele două genuri, asemănările și deosebirile dintre ele.

Alături de oratoriu și operă, cantata a fost unul dintre genurile muzicale preferate de compozitorii din perioada Barocului. Cantata s-a născut în Italia, la începutul secolului al XVII-lea, ca un gen de proporții mici, alcătuit dintr-o succesiune de secțiuni contrastante. La începutul secolului al XVIII-lea, aceste secțiuni contrastante au devenit părți independente. Astfel, cantata cuprindea două arii, fiecare dintre acestea fiind precedată de un recitativ. Cea mai mare parte a cantatelor compuse în această perioadă, în Italia, sunt scrise pentru o voce solistă (*solo-cantata*). Există însă și unele cantate pentru două sau mai multe voci.

Cantata a fost un gen predominant laic, până spre sfârșitul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea, când își face apariția cantata religioasă specifică bisericii luterane din Germania. Aceasta cuprindea secțiuni de coral, de la simple armonizări până la structuri complexe, ample.

În ceea ce privește acompaniamentul, acesta s-a extins treptat. La început (jumătatea secolului al XVII-lea), acompaniamentul era realizat de către un bas continuu, fiind utilizate apoi și instrumente obligate (secolul al XVIII-lea).

Genul de cantată (în special cea laică) a fost cultivat și în alte țări europene, cum ar fi: Franța, Anglia, Germania. Se remarcă o decădere a genului după mijlocul secolului al XVIII-lea, când termenul de cantată începe să fie atribuit unei palete variate de lucrări a căror numitor comun îl constituie sursa sonoră căreia îi este destinată lucrarea (soliști, cor și orchestră).

Începând cu perioada Clasicismului muzical cantata va fi de cele mai multe ori o lucrare ocazională, fiind abordată de compozitori ca: Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms, Stravinski, Prokofiev, Schönberg ș.a. Prin creațiile lor, aceștia au contribuit la evoluția genului și la transmiterea lui mai departe, la generațiile următoare de compozitori.

În secolul XX are loc o diversificare a genului de cantată, atât în ceea ce privește tematica, dar și în direcția formei. Sunt preferate subiectele cu caracter festiv destinate unor ocazii sau aniversări, subiectele istorice și patriotice.

În cel de-al **doilea capitol** al tezei, *Aspecte ale cantatei în muzica românească*, am urmărit apariția și dezvoltarea cantatei pe teritoriul țării noastre. Am încercat să realizăm o cronologie a cantatei, de la apariția primelor lucrări de gen până în zilele noastre. Periodizarea creației românești de cantate am realizat-o pe etape, în funcție de contextul social-istoric, oprindu-ne asupra celor mai reprezentative creații de gen.

Creația de cantate în România parcurge un drum ascendent, urmat de o scădere treptată a interesului compozitorilor pentru acest gen muzical. Într-o primă etapă, se află creațiile de cantate religioase cu destinație liturgică din secolul al XVIII-lea (*dictum*), realizate de cantorii sași din biserica luterană din Transilvania.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea apar unele lucrări vocal-simfonice pentru soliști, cor și orchestră scrise de compozitori români (Ioan Andrei Wachmann, Eduard Wachmann, Eusebie Mandicevschi, George Stephănescu, Titus Cerne, George Enescu). Tematica lucrărilor este diversă: cantate istorice, mitologice, religioase, dar și cantate ocazionale.

În primele patru decenii ale secolului al XX-lea se remarcă un avânt al compozitorilor în genul vocal-simfonic. Regimul politic din acea perioadă a impulsionat cu siguranță crearea unor lucrări muzicale cu text, care să promoveze ideile și concepțiile realismului socialist. În această etapă se nasc câteva creații românești în genul cantatei, mai mult sau mai puțin reușite. Din punct de vedere stilistic, primele cantate românești semănau foarte mult cu suita și cântecul de mase. Lucrările compuse în această perioadă au beneficiat de prime audiții, fiind promovate de coruri și orchestre de renume. Însăși Uniunea Compozitorilor a încurajat scrierea unor lucrări vocal-simfonice, fiind necesară o bună colaborare între compozitori și poeți.

Începând cu anii '50 se remarcă o creștere a interesului compozitorilor de la noi din țară pentru genul de cantată. Aceasta este perioada de înflorire a genului. Sursele literare spre care s-au îndreptat compozitorii români au fost în majoritate, de proveniență autohtonă. Există numeroase lucrări cu tematică ideologic-comunistă închinată țării și clasei muncitorești. Aceste cantate au un caracter omagial, abordând tema patriei. Tot în cadrul tematicii patriotice se regăsesc și unele cantate care fac referire la instaurarea regimului socialist la noi în țară. Tema partidului, pacea, preamărirea omului, lupta omeniirii pentru un viitor mai bun sunt prezente în întreaga creație de cantate a compozitorilor români. De asemenea, sunt abordate numeroase subiecte istorice, lucrările evocând unele evenimente sau figuri reprezentative din trecutul țării noastre. Există un număr foarte mic de cantate cu tematică religioasă, datorită constrângerilor regimului comunist.

Dimensiunea cantatelor variază: de la lucrări relativ scurte până la lucrări vocal-simfonice monumentale, de mari dimensiuni. În majoritatea cantatelor este prezent elementul folcloric. Unele cantate sunt doar lucrări experimentale, cu caracter ocazional. Muzica acestor lucrări oglindește principalele schimbări care au avut loc în România la nivel social, dar și interuman. Cantata este abordată atât ca gen cameral, cât și ca gen vocal-simfonic. În funcție de sursa sonoră, cantatele pot fi grupate astfel: cantate pentru cor și pian sau cor și un grup restrâns de instrumente, cantate pentru cor și orchestră, cantate pentru cor, soliști și orchestră. Dintre acestea, predomină cele pentru cor, soliști și orchestră.

În cadrul creației de cantate a compozitorilor români se regăsesc și unele lucrări cu următoarele denumiri: **cantată lirică** (Nicolae Coman, *Chemarea păcii*, cantată lirică pentru orchestră de cameră, soliști, cor mixt și cor de copii), **cantată epică** (Wilhem Georg Berger, *Anul 1848*, cantată epică pentru cor mixt și orchestră), **cantată dramatică** (Nicolae Brânzeu, *Meșterul Manole*, cantată dramatică pentru soliști, cor mixt și orchestră), **cantată scenică** (Enrico Mezzetti, *Sărbătoarea luminii*, cantată scenică pentru soliști, cor mixt și orchestră), **cantată-evocare** (Cornel Arion, *Sub steagul roșu*, cantată-evocare pentru bariton, cor mixt și orchestră). De asemenea, există și câteva lucrări-hibrid care reunesc caracteristicile a două genuri muzicale: **poem-cantată** (Paul Urmezescu, *În numele Victoriei*, poem-cantată pentru recitator, cvartet vocal, cor mixt și orchestră), **simfonie-cantată** (Alfred Mendelsohn, *Sub cerul de vară*, simfonie-cantată pentru cor mixt și orchestră), **cantată-oratoriu** (Emil Lerescu, *Orașul meu – Pitești*, cantată-oratoriu pentru cor mixt și orchestră), **cantată-balet** (Tiberiu Fáyol, *Imagini din Giurtelec*, cantată-balet pentru cor mixt și orchestră).

Limbajul muzical este fie simplu, tonal, cu unele inflexiuni modale, de inspirație folclorică, fie complex, modal-cromatic, uneori atonal, dodecafonic. Din punct de vedere arhitectonic, cantatele utilizează atât forme muzicale complexe (sonată, passacaglie, fugă) cât și structuri simple, de tipul suitei, în care secțiunile alternează după principiul contrastului (de metru, tempo, caracter). Cea de a doua jumătate a secolului al XX-lea este, așadar, cea mai prolifică perioadă a cantatei românești.

Începând cu anii '90 scade considerabil producția de cantate. Compozitorii se vor orienta spre genuri camerale care implică formații vocal-instrumentale de dimensiuni mai mici. Cu toate acestea, cantata rămâne în istoria muzicii românești unul dintre genurile vocal-simfonice care a

contribuit la formarea gustului muzical estetic și la educarea publicului, dovedindu-și de-a lungul timpului flexibilitatea.

Capitolul al treilea, *Cantata în școala de compoziție clujeană*, încearcă să sistematizeze creația de cantate a compozitorilor clujeni, grupând lucrările în funcție de tematica abordată: cantate religioase, cantate patriotice, cantate istorice, cantate pentru copii, cantate cu tematică diversă. Analiza muzicală oferă informații cu privire la structura lucrării, limbajul muzical, scriitura, concepția componistică, instrumentația folosită.

Cantata este un gen muzical complex care implică deopotrivă literatura și muzica. Aceasta permite diverse abordări din partea compozitorilor în ceea ce privește tematica, structura și formația vocal-instrumentală căreia îi este destinată lucrarea.

Compozitorii clujeni și-au îndreptat atenția asupra genului de cantată, realizând lucrări vocal-instrumentale valoroase, pline de originalitate. Fiecare dintre aceștia a tratat genul de cantată într-un mod diferit, trecându-l prin filtrul propriei personalități creatoare. În ceea ce privește ansamblul vocal-instrumental pentru care este compusă lucrarea se remarcă două tendințe: compozitori care utilizează o instrumentație de tip clasic (cor, soliști și orchestră) și compozitori care folosesc diverse combinații timbrale, dând naștere unor ansambluri inedite. Cornel Țăranu și Vasile Herman sunt cei mai productivi compozitori clujeni în genul cantatei. Preocupați în permanență pentru obținerea unor combinații timbrale inedite, ei utilizează în fiecare cantată o formație vocal-instrumentală diferită. Instrumentele de percuție sunt folosite în mod constant, fiind prezente în toate lucrările de gen. Există, așadar, o paletă largă de variante: de la formații camerale alcătuite doar dintr-o voce și câteva instrumente, până la ansambluri instrumentale care implică soliști, cor și orchestră simfonică.

Din punct de vedere arhitectonic, majoritatea cantatelor compozitorilor clujeni sunt concepute sub formă de lanț, fiind o înșiruire de secțiuni contrastante ca tempo, metru, caracter, scriitură. Unele lucrări sunt de mare complexitate, părțile acestora succedându-se fără oprire, atunci când textul o cere. Așadar, textul poetic generează limbajul muzical, substanța sonoră, dar și forma și genul. Sunt utilizate atât structuri simple, cât și forme muzicale complexe. Dimensiunile cantatelor diferă: există lucrări de dimensiuni reduse și lucrări mai elaborate, de dimensiuni mari.

Tematica lucrărilor este diversă: cantate istorice, cantate patriotice, cantate mitologice, cantate religioase. De asemenea, un gen muzical care se regăsește în creația compozitorilor clujeni este cantata pentru copii. Aparținând categoriei ludicului, aceasta încearcă să zugrăvească prin

imagini sonore aerul proaspăt și inocența jocurilor copilăriei, acel univers de basm în care totul este posibil. Textul utilizat în cadrul cantatelor provine din lirica unor poeți reprezentativi din literatura românească: Mihai Eminescu, Nicolae Labiș, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Barbu, Ana Blandiana ș. a. Există și unele cantate care au la bază versurile unor poeți din literatura universală: Christian Morgenstern, Rainer Maria Rilke, József Attila. Cantatele pentru copii utilizează de regulă versuri provenite din foclorul copiilor.

Cantatele au fost clasificate în funcție de conținutul tematic, reflectând diversitatea subiectelor literare abordate de compozitorii clujeni. Alegerea versurilor a fost realizată în funcție de preferințele poetico-literare ale fiecărui compozitor, fiind puternic influențată de contextul socio-cultural. Astfel, am încadrat lucrările de gen ale compozitorilor clujeni în cinci categorii tematice: cantate religioase, cantate istorice, cantate patriotice, cantate pentru copii și cantate cu tematică diversă.

Cantatele cu tematică religioasă se regăsesc în creația compozitorului Hans Peter Türk. O lucrare reprezentativă din această categorie este cantata de Crăciun *Vom himmel hoch, da komm ich her* scrisă în anul 1992. De asemenea, compozitoarea clujeană Iulia Cibișescu-Duran finalizează în anul 1997 o cantată camerală închinată Sfintei Fecioare, intitulată *De Sancta Maria*. Numărul mic de cantate religioase se datorează în mod special restricțiilor promovate de ideologia comunistă, care interzicea orice manifestare a credinței religioase atât în viața de zi cu zi cât și în domeniul artelor.

Cantatele istorice reînvie evenimente și figuri reprezentative din trecutul glorios al țării noastre: Mihai Viteazul, Horea, Avram Iancu, Marea Unire etc. Sigismund Toduță, întemeietorul școlii de compoziție clujene, a finalizat în anul 1961 *Balada steagului*, o lucrare vocal-simfonică monumentală care se încadrează fără doar și poate în genul cantatei. În anii 1963-1964 Cornel Țăranu scrie cantata *Stejarul lui Horia*, pentru cor de femei și orchestră, iar zece ani mai târziu, cantata *Cortegiu*. Vasile Herman compune de asemenea trei cantate istorice în perioada 1969-1980: *Strofe*, *Mihai Viteazul* și *Paleomusica*.

Cantatele patriotice s-au scris cu precădere în perioada comunistă, când compozitorilor li se cerea să aducă elogii țării și conducătorilor ei. În această direcție se încadrează cantata *Treptele de aur* de Vasile Herman, cantatele *Orele patriei* și *La vreme de țară* de Cristian Misievici și *Cantata Patriei* de Dan Voiculescu. La centenarul Marii Uniri, Cornel Țăranu scrie *Omagiu 1918*, o cantată pentru cor bărbătesc și orchestră pe versuri de Mihai Eminescu.

O categorie aparte o constituie cantatele pentru copii. Mulți compozitori clujeni și-au îndreptat atenția asupra acestui gen muzical, scriind lucrări inspirate din universul copilăriei. Astfel, în anul 1987 Constantin Rîpă finalizează cantata *Cântecele anotimpurilor*, o lucrare vocal-simfonică amplă pentru cor de copii și orchestră. În perioada 1975-1978 s-au scris cantatele: *MDQEO* de Cristian Misievici și *În clocotul pieții* de Dan Voiculescu. În anii '80 iau naștere încă două lucrări de gen: *Luci, soare, luci* de Dora Cojocaru și *Cântece pentru copii, instrumente și jucării muzicale* de Valentin Timaru.

Pe lângă aceste categorii tematice în creația compozitorilor clujeni există o serie de cantate cu o tematică diversă. Aici se încadrează unele cantate scrise de Vasile Herman (*Cantata I și Epigrafuli*), de Valentin Timaru (*Meșterul și Dați-mi un trup, voi, munților*), de Ede Terényi (*Cantata nr. 1*), de Dora Cojocaru (*Galgenlieder in der Nacht și Dați-mi lampa lui Aladin*) și de Cristian Bence-Muk (*Muntele*).

Genul de cantată reprezintă un teren în permanență îmbogățit de compozitorii clujeni. Se remarcă o mare libertate și diversitate în construcția cantatelor, atât în ceea ce privește numărul de secțiuni din care este alcătuită o lucrare, dar și în privința formelor utilizate. Principiile de formă tradiționale le întâlnim în *Cantata de Crăciun* de Hans Peter Türk (care este o coral-cantată realizată după modelul bachian) și de asemenea la Vasile Herman, în cantata *Mihai Viteazul*, a cărei construcție amintește de structura cantatei baroce, prin alternarea recitativelor cu momente corale și *arioso*. Forma cantatelor este de cele mai multe ori influențată de structurile și formulele intonaționale care se regăsesc de-a lungul lucrărilor.

În anii '50 -'60 și-a făcut apariția în muzica românească serialismul dodecafonic, sistem interzis însă de regimul politic din acea perioadă. Mulți dintre compozitorii clujeni din a doua jumătate a secolului al XX-lea au explorat zona serialismului, abordând totalul cromatic într-o manieră liberă, variațională. Aceștia utilizează un limbaj muzical nou, inovator, apelând și la tehnici componistice deja consacrate în istoria muzicii universale. Compozitorii clujeni folosesc atât un limbaj muzical modal-cromatic, de influență folclorică sau bizantină, cât și un limbaj intens cromatizat, în care predomină disonanțele.

Pornind de la genurile muzicii europene, compozitorii clujeni realizează creații originale în care limbajul cromatic se împletește cu sonoritățile modale, arhaice. Aceștia păstrează în cantatele lor doar principiul esențial al genului, ilustrat într-un limbaj liber, modern, specific muzicii secolului al XX-lea.

Cuvinte cheie: cantata, gen muzical, structură, limbaj muzical, instrumentație, compozitori clujeni, Sigismund Toduță, Vasile Herman, Cornel Țăranu, Ede Terényi, Constantin Rîpă, Valentin Timaru, Hans Peter Türk, Dan Voiculescu, Cristian Misievici, Dora Cojocaru, Iulia Cibișescu-Duran, Tudor Feraru, Cristian Bence-Muk, Răzvan Metea.

PhD Thesis Summary

Cantata in the creation of Cluj composers from the second half of the 20th century

PhD Student:

Demian (married Păcurar) Alexandra-Livia

The doctoral thesis, with the title *Cantata in the creation of Cluj composers from the second half of the 20th century*, is the result of an extensive musicological research, which started from the desire to know and delve deeper into the universe of vocal music-instrumentals written by the composers of the Cluj school. The scientific approach wants to clarify some aspects regarding the cantata genre and, at the same time, promote the vocal-instrumental creation of the Cluj school of composition.

The work is structured in three chapters.

The first chapter of the work, entitled *The Cantata Genre – historical and theoretical aspects*, deals with the evolution of the cantata genre over time, from its appearance (the beginning of the 17th century) to the 20th century. Thus, one of the research methods we used is the historical method. This allowed us to study the emergence, formation and development of the cantata genre in a chronological order. Through bibliographic sources, especially dictionaries and specialized lexicons, we tried to make a retrospective of the cantata genre. We started from the European area, from the era of the musical Baroque and followed the path of the cantata in the other stylistic eras (in Classicism, in Romanticism, in Post-Romanticism and in the 20th century).

In our scientific approach, we first focused on the term *cantata*, its etymology and related terms derived from it. Next, we followed both the evolution of the cantata from a historical point of view, as well as some aspects related to the genre: typology, form, poetic text, the influence of other genres, the appearance of new types. Defining a term is absolutely necessary in the knowledge process, being an attempt to provide the clearest possible explanation of a concept. Thus, we considered the definition of the cantata in the various bibliographical sources consulted. Baroque music revolves around some fundamental genres, namely, the cantata and the oratorio. Often, the two genres are mixed up one with the other, which is why we have highlighted the

characteristics and particularities of each of the two genres, the similarities and differences between them.

Along with the oratorio and the opera, the cantata was one of the favorite musical genres of the composers of the Baroque period. The cantata was born in Italy in the early 17th century, as a genre of small proportions, made up of a succession of contrasting sections. In the early 18th century, these contrasting sections became independent parts. Thus, the cantata included two arias, each of which was preceded by a recitative. Most of the cantatas composed during this period, in Italy, are written for a solo voice (*solo-cantata*). But there are also some cantatas for two or more voices.

The cantata was a predominantly secular genre, until the end of the 17th century - the beginning of the 18th century, when the religious cantata specific to the Lutheran church in Germany appeared. This included choral sections, from simple harmonies to complex, sweeping structures.

As for the accompaniment, it gradually expanded. At the beginning (half of the 17th century), the accompaniment was performed by a continuous bass, instruments also being used later (18th century).

The genre of cantata (especially the secular one) was also cultivated in other European countries, such as: France, England, Germany. There is a decline of the genre after the middle of the 18th century, when the term 'cantata' begins to be attributed to a varied palette of works whose common denominator is the sound source for which the work is intended (soloists, choir and orchestra).

Starting with the period of musical Classicism, the cantata will most often be an occasional work, being addressed by composers such as: Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms, Stravinsky, Prokofiev, Schönberg, etc. Through their creations, they contributed to the evolution of the genre and its transmission to the next generations of composers.

In the 20th century, there is a diversification of the cantata genre, both in terms of the theme, but also in the direction of the form. Festive subjects intended for occasions or anniversaries, historical and patriotic subjects are preferred.

In the **second chapter** of the thesis, *Aspects of the cantata in Romanian music*, the emergence and development of the cantata in our country was followed. We tried to create a chronology of the cantata, from the appearance of the first works of the genre to the present day.

The periodization of the Romanian creation of cantata was carried out in stages, according to the social-historical context, focusing on the most representative creations of the genre.

The creation of cantatas in Romania is on an upward path, followed by a gradual decrease in composers' interest in this musical genre. In a first stage, there are the creations of religious cantatas with a liturgical purpose from the 18th century (*dictum*), made by Saxon cantors from the Lutheran church in Transylvania.

Beginning with the second half of the 19th century, some vocal-symphonic works for soloists, choir and orchestra appeared, written by Romanian composers (Ioan Andrei Wachmann, Eduard Wachmann, Eusebie Mandicevschi, George Stephănescu, Titus Cerne, George Enescu). The theme of the works is diverse: historical, mythological, religious cantatas, but also occasional cantatas.

In the first four decades of the 20th century, there was an upsurge of composers in the vocal-symphonic genre. The political regime of that period certainly boosted the creation of musical works with text, which promoted the ideas and conceptions of socialist realism. In this stage, several Romanian creations in the cantata genre were born, more or less successful. From a stylistic point of view, the first Romanian cantatas were very similar to the suite and the mass song. The works composed during this period benefited from first auditions, being promoted by renowned choirs and orchestras. The Composers' Union itself encouraged the writing of vocal-symphonic works, a good collaboration between composers and poets being necessary.

Since the 1950s, there has been an increase in the interest of composers from our country for the cantata genre. This is the heyday of the genre. The literary sources, to which the Romanian composers turned to, were, mostly, of autochthonous origin. There are numerous ideologically-communist themed works devoted to the country and the working class. These cantatas have a tribute character, addressing the theme of the homeland. Within the same patriotic theme, there are also some cantatas that refer to the establishment of the socialist regime in our country. The theme of the party, peace, the glorification of man, the struggle of mankind for a better future are present in the entire creation of the Romanian composers' cantatas. Numerous historical topics are also addressed, the works evoking some representative events or figures from the past of our country. There is a very small number of cantatas with religious themes, due to the constraints of the communist regime.

The size of the cantatas varies: from relatively short works to monumental, large vocal-symphonic works. The folklore element is present in most of the cantatas. Some cantatas are only experimental works, having an occasional character. The music of these works reflects the main changes that took place in Romania at a social level, but also at an interpersonal level. The cantata is approached both as a chamber genre and as a vocal-symphonic genre. Depending on the sound source, cantatas can be grouped as follows: cantatas for choir and piano or choir and a small group of instruments, cantatas for choir and orchestra, cantatas for choir, soloists and orchestra. Of these, those for choir, soloists and orchestra predominate.

Within the creation of cantatas by Romanian composers, there are also some works with the following names: **lyric cantata** (Nicolae Coman, *Chemarea păcii (The Call of Peace)*, lyric cantata for chamber orchestra, soloists, mixed choir and children's choir), **epic cantata** (Wilhem Georg Berger, *Anul 1848 (Year 1848)*, epic cantata for mixed choir and orchestra), **dramatic cantata** (Nicolae Brânzeu, *Meșterul Manole (Master Manole)*, dramatic cantata for soloists, mixed choir and orchestra), **scenic cantata** (Enrico Mezzetti, *Sărbătoarea luminii (The Celebration of Light)*, scenic cantata for soloists, mixed choir and orchestra), **evocative cantata** (Cornel Arion, *Sub steagul roșu (Under the red flag)*, evocative cantata for baritone, mixed choir and orchestra). There are also some hybrid works that combine the characteristics of two musical genres: **poem-cantata** (Paul Urmuzescu, *În numele Victoriei (In Victoria's Name)*, poem-song for reciter, vocal quartet, mixed choir and orchestra), **symphony-cantata** (Alfred Mendelsohn, *Sub cerul de vară (Under the summer sky)*, symphony-cantata for mixed choir and orchestra), **cantata-oratorio** (Emil Lerescu, *Orașul meu – Pitești (My town - Pitești)*, cantata-oratorio for mixed choir and orchestra), **cantata-ballet** (Tiberiu Fátyol, *Imagini din Giurtelec (Images from Giurtelec)*, cantata-ballet for mixed chorus and orchestra).

The musical language is either simple, tonal, with some modal inflections, inspired by folklore, or complex, modal-chromatic, sometimes atonal, dodecaphonic. From an architectural point of view, cantatas use both complex musical forms (sonata, passacaglie, fugue) and simple structures, like the suite, in which the sections alternate according to the principle of contrast (of meter, tempo, character). The second half of the 20th century is, therefore, the most prolific period of the Romanian cantata.

Starting from the 90s, the production of cantatas drops considerably. Composers will turn to chamber genres involving smaller vocal-instrumental ensembles. Nevertheless, the cantata

remains in the history of Romanian music one of the vocal-symphonic genres that contributed to the formation of aesthetic musical taste and to educating the public, proving its flexibility over time.

The third chapter, *Cantata in the Cluj school of composition*, tries to systematize the creation of cantatas by Cluj composers, grouping the works according to the theme addressed: religious cantatas, patriotic cantatas, historical cantatas, cantatas for children, cantatas with various themes. The musical analysis provides information on the structure of the work, the musical language, the writing, the compositional conception, the instrumentation used.

The cantata is a complex musical genre involving both literature and music. This allows for various approaches on the part of the composers regarding the theme, structure and vocal-instrumental formation for which the work is intended.

Composers from Cluj turned their attention to the cantata genre, creating valuable vocal-instrumental works, full of originality. Each of them treated the cantata genre in a different way, passing it through the filter of their own creative personality. Regarding the vocal-instrumental ensemble for which the work is composed, two trends are noticeable: composers who use a classical type of instrumentation (choir, soloists and orchestra) and composers who use various timbral combinations, giving rise to unique ensembles. Cornel Țăranu and Vasile Herman are the most productive Cluj composers in the cantata genre. Constantly concerned with obtaining new timbral combinations, they use a different vocal-instrumental formation in each cantata. Percussion instruments are used constantly, being present in all works of the genre. There is, therefore, a wide range of variants: from chamber ensembles consisting of only one voice and a few instruments, to instrumental ensembles involving soloists, choir and symphony orchestra.

From an architectural point of view, most of the cantatas of Cluj composers are designed in the form of a chain, being a series of contrasting sections in terms of tempo, meter, character, writing. Some works are of great complexity, their parts succeeding each other without stopping, when the text demands it. So, the poetic text generates the musical language, the sound substance, but also the form and the genre. Both simple structures and complex musical forms are used. The sizes of the cantatas differ: there are small works and more elaborate, large works.

The theme of the works is diverse: historical cantatas, patriotic cantatas, mythological cantatas, religious cantatas. Also, a musical genre found in the creation of Cluj composers is the cantata for children. Belonging to the playful category, it tries to paint through sound images the

fresh air and innocence of childhood games, that fairy tale universe where everything is possible. The text used in the cantatas comes from the lyrics of representative poets from Romanian literature: Mihai Eminescu, Nicolae Labiș, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Barbu, Ana Blandiana et. a. There are also some cantatas based on the verses of poets from universal literature: Christian Morgenstern, Rainer Maria Rilke, József Attila. Children's cantatas usually use lyrics from children's literature.

The cantatas were classified according to the thematic content, reflecting the diversity of literary subjects addressed by Cluj composers. The choice of verses was made according to the poetic-literary preferences of each composer, being strongly influenced by the socio-cultural context. Thus, we classified the genre works of Cluj composers into five thematic categories: religious cantatas, historical cantatas, patriotic cantatas, cantatas for children and cantatas with various themes.

Cantatas with a religious theme can be found in the work of the composer Hans Peter Türk. A representative work in this category is the Christmas cantata *Vom himmel hoch, da komm ich her* written in 1992. Also, the composer from Cluj, Iulia Cibișescu-Duran, completed in 1997 a chamber cantata dedicated to the Holy Virgin, entitled *De Sancta Maria*. The small number of religious cantatas is mainly due to the restrictions promoted by the communist ideology, which forbade any manifestation of religious faith both in everyday life and in the field of arts.

Historical cantatas revive representative events and figures from the glorious past of our country: Mihai the Brave, Horea, Avram Iancu, the Great Union, etc. Sigismund Toduță, the founder of the Cluj school of composition, completed in 1961 *the Ballad of the Flag*, a monumental vocal-symphonic work that definitely falls into the cantata genre. In the years 1963-1964, Cornel Țăranu writes the cantata *Stejarul lui Horia (The Oak of Horia)*, for women's choir and orchestra, and ten years later, the cantata *Cortegiu (The Cortege)*. Vasile Herman also composed three historical cantatas in the period 1969-1980: *Strofe (Stanzas)*, *Mihai Viteazul (Michael the Brave)* and *Paleomusica (Paleomusic)*.

Patriotic cantatas were mainly written during the communist period, when composers were required to praise the country and its leaders. This direction includes the cantata *Treptele de aur (The Golden Steps)* by Vasile Herman, the cantatas *Orele patriei (The Hours of the Country)* and *La vreme de țară (At the time of the Country)* by Cristian Misievici and *Cantata Patriei (The*

Cantata of the Nation) by Dan Voiculescu. On the centenary of the Great Union, Cornel Țăranu writes *Homage 1918*, a cantata for male choir and orchestra on lyrics by Mihai Eminescu.

Cantatas for children represent a special category. Many composers from Cluj turned their attention to this musical genre, writing works inspired by the universe of childhood. Thus, in 1987, Constantin Rîpă completed the cantata *Songs of the Seasons*, a large vocal-symphonic work for children's choir and orchestra. In the period 1975-1978, the following cantatas were written: *MDQEO* by Cristian Misievici and *In the Hustle and Bustle of the Market* by Dan Voiculescu. In the 80s, two more genre works were born: *Shine, Sun, Shine* by Dora Cojocaru and *Songs for children, musical instruments and toys* by Valentin Timaru.

In addition to these thematic categories in the creation of Cluj composers there is a series of cantatas with a diverse topic. This includes some cantatas written by Vasile Herman (*Cantata I and Epigraphs*), by Valentin Timaru (*The Master and Give me a body, you, mountains*), by Ede Terényi (*Cantata no. 1*), by Dora Cojocaru (*Galgenlieder in der Nacht* and *Give me Aladdin's lamp*) and by Cristian Bence-Muk (*The Mountain*).

The genre of cantata represents a field constantly enriched by Cluj composers. There is a great freedom and diversity in the construction of cantatas, both in terms of the number of sections that make up a work, but also in terms of the forms used. We find the traditional principles of form in the *Christmas Cantata* by Hans Peter Türk (which is a chorale-cantata made according to the Bachian model) and also in Vasile Herman, in the cantata *Mihai Viteazul (Michael the Brave)*, whose construction recalls the structure of the baroque cantata, by alternating recitatives with choral and arioso moments. The form of the cantatas is most often influenced by the intonational structures and formulas found throughout the works.

In the 1950s and 1960s, dodecaphonic serialism appeared in Romanian music, a system forbidden by the political regime of that period. Many of the composers from Cluj in the second half of the 20th century explored the area of serialism, approaching the chromatic total in a free, variational manner. They use a new, innovative musical language, also calling on compositional techniques already established in the history of universal music. Composers from Cluj use both a modal-chromatic musical language, of folkloric or Byzantine influence, and an intensely chromatic language, in which dissonances predominate.

Starting from European music genres, the composers from Cluj create original creations in which chromatic language intertwines with modal, archaic sonorities. They preserve in their

cantatas only the essential principle of the genre, illustrated in a free, modern language, specific to the music of the 20th century.

Keywords: cantata, musical genre, structure, musical language, instrumentation, Cluj composers, Sigismund Toduță, Vasile Herman, Cornel Țăranu, Ede Terényi, Constantin Rîpă, Valentin Timaru, Hans Peter Türk, Dan Voiculescu, Cristian Misievici, Dora Cojocaru, Iulia Cibișescu-Duran, Tudor Feraru, Cristian Bence-Muk, Răzvan Metea.
